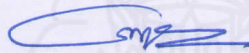

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวน
ทุ่งคาวัด อำเภอสะเมิง จังหวัดชุมพร
ชื่อและนามสกุล นางสาวเบญจพร ทองกลม
แขนงวิชา ไทยคดีศึกษา
สาขาวิชา ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธจิต เจนนพกาญจน์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรินทร์

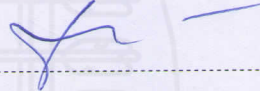
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ นาวาโท ดร. อนุชา ม่วงใหญ่)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธจิต เจนนพกาญจน์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรินทร์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด
อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

ผู้วิจัย นางสาวเบญจพร ทองกลม **รหัสนักศึกษา** 2541000382 **ปริญญา** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1)ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เจนนพกาญจน์ (2)รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์
ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1)ประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด (2)ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด (3)แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด (4)แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัดในอนาคต

วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้รู้ จำนวน 5 คน ผู้นำในชุมชนทุ่งควาวัด จำนวน 5 คน เกษตรกรทุ่งควาวัด จำนวน 15 คน สหกรณ์จังหวัดชุมพร จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต และการสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1)ประวัติความเป็นมาของกล้วยหอมทองมีลักษณะทางพฤกษศาสตร์เป็นไม้ล้มลุกที่มีลำต้นเทียม รู้จักมานานกว่า 4,000 ปี มีถิ่นกำเนิดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นพันธุ์พืชที่นิยมปลูกเกือบทุกภาคของไทย และที่ภาคใต้การปลูกกล้วยหอมทองมีมากอยู่ที่อำเภอละแม อำเภอหลังสวน อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร และอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กล้วยหอมทองที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศมาจากตำบลทุ่งควาวัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร โดยมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเกษตรกร ก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 เดิมชื่อ"กลุ่มกล้วยหอมทอง" ต่อมาเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น"กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด" (2)ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง พบว่ามีภูมิปัญญาดังนี้ คือ 1)ภูมิปัญญาในการปลูกและขั้นตอนการปลูก 2)ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวน 3)ภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยว 4)ภูมิปัญญาในการในการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่ง 5)ภูมิปัญญาในด้านการตลาด 6)ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมรายได้จากสวนกล้วยหอมทอง (3)แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด พบว่า ต้องส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการผลิต ด้านจัดการระบบน้ำ จัดซื้อ ทำปุ๋ยหมัก อบรมสัมมนาจัดทำแปลงต้นแบบเพื่อให้ได้การผลิตที่มีมาตรฐาน (4)แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด พบว่า จะมีการขยายพื้นที่การปลูก จะมีการขยายการรวมกลุ่มเกษตรกรและการขยายการลงทุน จะเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออก การขยายตัวด้านการตลาด การแข่งขันทางการค้า และแนวโน้มด้านราคาผลผลิตที่สูงมากขึ้น

คำสำคัญ ภูมิปัญญาการปลูกกล้วยหอมทอง เกษตรกร

Thesis title: The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) Plantations:
A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group,
Lamae District, Chumphon Province

Researcher: Miss Benchaporn Thongklom; **ID:** 2541000382; **Degree:** Master of Arts (Thai Studies);

Thesis advisers: (1) Dr.Sudjit Janenoppakanjana, Assistant Professor; (2) Dr.Chitra Veeraburionon,
Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the history of Kluai Hom Thong banana cultivation by members of Thungkhawat Gardening Management Group; (2) the local wisdom that the group members use in banana production; (3) approaches for promoting and developing that wisdom; and (4) future trends of the group's business.

This was a qualitative research. The target group consisted of 5 knowledgeable people, 5 community leaders in Thungkhawat, 15 farmers in Thungkhawat, and 5 personnel of Chumphon Provincial Cooperatives Department, for a total of 30. Data were collected from documentary research, in-depth interviews and community observation. Data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that: (1) As for the history of the Kluai Hom Thong banana variety, botanically, it is a herbaceous annual with a pseudostem. It has been known for over 4,000 years and is native to Southeast Asia. Kluai Hom Thong bananas are grown in almost every region of Thailand, and the areas with the highest production in the southern region are Lamae, Lang Suan, and Phato Districts in Chumphon Province and Tha Chana District in Surat Thani Province. The bananas produced in Thungkhawat, Lamae District, Chumphon Province are the most well known in export markets. The banana farmers in the area joined together on 12 July 1993 to establish the "Kluai Hom Thong Group." On 21 March 1995 the name was changed to "Thungkhawat Gardening Management Group." (2) The wisdom used by the group members consists of 1) planting wisdom and the steps of planting; 2) plantation management wisdom; 3) harvesting wisdom; 4) packaging and transportation wisdom; 5) marketing wisdom; and 6) wisdom in making supplementary income by growing bananas. (3) Approaches for promoting and developing banana production are to improve production quality by improving irrigation management, developing the purchasing system, making compost, and training farmers through seminars and model plantations to raise their quality standards. (4) The future trend is for members of the Thungkhawat Gardening Management Group to expand their production area, expand the group, expand their investments, increase their production volume and export volume, expand their markets, and compete with other producers. The market trend is for banana prices to rise.

Keywords: Banana planting wisdom, Kluai Hom Thong, farmer

กิตติกรรมประกาศ

ในการค้นคว้าและเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่ายที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เจนนพกาญจน์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตา วีรบุรินทร์ แขนงไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด อาจารย์ นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่ ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุล อาจารย์ นาวาเอก อาคม สุขตระกูล ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์แขนงวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ช่วยเหลือแนะนำแนวทางการศึกษาให้ผู้วิจัยได้นำความรู้ที่ได้มาประกอบในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ผู้รู้ ผู้นำอำเภอละแม กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร สำนักเกษตรอำเภอละแม ตลอดจนบุคคลผู้เกี่ยวข้องท่านอื่น ที่ได้ให้ความช่วยเหลือต่อผู้วิจัยในการให้ข้อมูลต่างๆ ตลอดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันช่วยให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมรุ่น ไทยคดีศึกษาทุกท่าน ซึ่งคอยช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจ ซึ่งกันและกันด้วยดีมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมบูรณ์ ทองกลม คุณแม่ยุพา ทองกลม ที่คอยห่วงใยและเป็นกำลังใจมาโดยตลอด ประโยชน์และคุณค่าอันใดที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้พึงมี ขอมอบแต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน รวมถึงบุคคลที่ผู้วิจัยรัก ที่ก่อให้เกิดปัญญาและความรู้แก่ผู้วิจัย ด้วยความรักและห่วงใยตลอดมา

เบญจพร ทองกลม

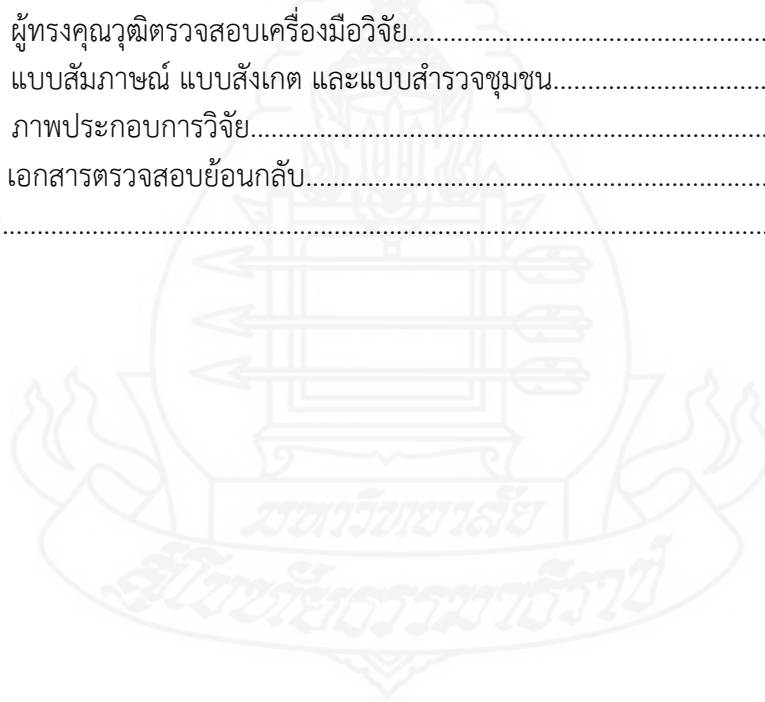
กันยายน 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 บรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดและทฤษฎี.....	11
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง.....	37
ประวัติความเป็นมาของกล้วยและกล้วยหอมทอง.....	43
วิธีการและขั้นตอนในการทำสวนกล้วยหอมทอง.....	48
ขั้นตอนการผลิตและส่งออกกล้วยหอมทอง.....	57
ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง.....	64
ประวัติความเป็นมาของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด.....	70
ประวัติความเป็นมาของตำบลทุ้งควัด.....	82
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	87
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	90
รูปแบบการวิจัย.....	90
ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย.....	92
เครื่องมือวิจัย.....	93
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มเป้าหมาย.....	97
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากการค้นพบ.....	149
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	155
สรุปผลการวิจัย.....	155
การอภิปรายผล.....	163
ข้อเสนอแนะ.....	195
บรรณานุกรม.....	197
ภาคผนวก.....	201
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	202
ข แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจชุมชน.....	211
ค ภาพประกอบการวิจัย.....	226
ง เอกสารตรวจสอบย้อนกลับ.....	231
ประวัติผู้วิจัย.....	234

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงประมาณการการผลิตกล้วยหอมทองของประเทศไทย ปี 2550-2554.....	39
ตารางที่ 2.2 แสดงประมาณการการค้ากล้วยหอมทองของประเทศไทย ปี 2550-2554.....	39
ตารางที่ 2.3 แสดงการพัฒนานโยบาย เป้าหมายของกล้วยหอมทองของประเทศไทย.....	40
ตารางที่ 2.4 แสดงสถิติการเกษตรจังหวัดชุมพร 2554/55.....	58
ตารางที่ 2.5 แสดงสถิติการเกษตรจังหวัดชุมพร 2554/55.....	59
ตารางที่ 2.6 แสดงผลผลิตกล้วยหอมทองที่ส่งออกของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด.....	72
ตารางที่ 2.7 แสดงการดูแลจัดการแปลงในแต่ละเดือนเริ่มจากการปลูกใหม่.....	75

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง.....	6
ภาพที่ 2.1 กล้วยหอมทอง.....	46
ภาพที่ 2.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์กล้วยหอมทอง.....	47
ภาพที่ 2.3 การปลูกกล้วยหอมทอง.....	48
ภาพที่ 2.4 การตัดแต่งใบ.....	50
ภาพที่ 2.5 การตัดแต่งหน่อ.....	51
ภาพที่ 2.6 การค้ำยัน.....	52
ภาพที่ 2.7 การออกปลี.....	52
ภาพที่ 2.8 การคลุมถุงหุ้มเครือ.....	53
ภาพที่ 2.9 การเก็บเกี่ยวผลผลิต.....	54
ภาพที่ 2.10 แสดงขั้นตอนการจัดการการปลูกถึงการผลิตเพื่อส่งออก.....	60
ภาพที่ 2.11 ที่ทำการกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด.....	70
ภาพที่ 2.12 พิธีลงนามร่วมกลุ่มเกษตรกรทุ่งควาวัดกับ สหกรณ์ผู้บริโภคมณฑลพิษณุโลก.....	79
ภาพที่ 2.13 อาณาเขตติดต่อจังหวัดใกล้เคียง.....	82
ภาพที่ 2.14 ที่ตั้งอำเภอละแม.....	84
ภาพที่ 2.15 การแบ่งเขตการปกครองอำเภอละแม.....	84

